

Цихановская В. М.

Винницкий национальный аграрный университет

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ РЫНКА ОРГАНИЧЕСКОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ

Резюме

В статье проведен анализ состояния органического производства в мире. Исследованы основные проблемы производства органической продукции в Украине. Раскрыты предпосылки развития отечественного рынка органической продукции и определены основные проблемы, сдерживающие его развитие. Осуществлен поиск путей их решения в условиях интеграции Украины в ЕС.

Ключевые слова: органическое производство, органическая продукция, рынок органической продукции, сертификация продукции, экспорт, импорт.

Tsikhanovska V. M.

Vinnitsa National Agrarian University

CURRENT STATUS AND TRENDS OF ORGANIC MARKET PRODUCTION IN UKRAINE

Summary

This article provides an analysis of organic farming in the world. Investigated are the main problems of organic products in Ukraine. Revealed are the preconditions for the development of the domestic market for organic products and the main problems that hinder its development. The article searches for their solutions in the integration of Ukraine into the EU.

Keywords: organic farming, organic products, organic market, product certification, export, import.

УДК 330.1

Штулер І. Ю.

ВНЗ «Національна академія управління»

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА КРИЗА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ГОМЕОСТАЗИС НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Досліджено залежність банківської системи України від світової фінансової системи. Визначено, що в умовах глобалізації відкритість національних економічних систем сприяє посиленню могутності фінансових систем найрозвинутіших країн світу та відносному послабленню фінансово-економічного потенціалу менш розвинутих і слаборозвинутих країн, а також основні індикатори, що визначають стан фінансової системи. Доведено, що постійний моніторинг стану національної економіки є одним із найважливіших завдань. Суперечливість процесів економічного розвитку України та кризових явищ вказує на необхідність вироблення моделі гомеостазису шляхом удосконалення інноваційного, корпоративного, інвестиційного, податкового та соціального законодавства, а також прийняття відповідних актів, які б забезпечили виконання цих законів. Важливу роль тут відіграє держава як базовий конструктивний елемент.

Ключові слова: економічна система, рівновага, стійкість, глобалізація, гомеостазис.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси призвели до інтеграції практично в усіх сферах суспільства: економічній, соціальній, політичній, культурній тощо. Швидкоплинні зміни ключових показників та екстенсивний розвиток глобального середовища змушують більшу увагу звертати на проблеми забезпечення гомеостазису національної економічної системи як на регіональному рівні, так і в глобальному вимірі.

Окремі експерти наголошують на існуванні фінансової глобалізації, складовими якої є фінансові ринки, глобальні фінансові інститути (транснаціональні корпорації, транснаціональні банки, центральні банки та ін.) і фінансові інструменти (гроші, інвестиції, цінні папери, кредити) [8, с. 136].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням відтворення економічного потенціалу країни, рівноважному розвитку національного господарства та визначення впливу на гомеостазис економічної системи присвячено праці відомих вітчизняних учених: В.М. Геєця, С.А. Єрохіна,

М.М. Єрмошенка, В.В. Осокольського, Л.І. Федулової, В.Я. Шевчука.

Мета статті полягає у розробленні моделі гомеостазису національної економічної системи, урахувавши впливи фінансово-економічної кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна національна економіка – складний і динамічний механізм, від вибору варіантів рішень залежить забезпечення гомеостазису національної економічної системи. На кожному окремому історичному етапі відбувається формування правильної стратегічної спрямованості економіки країни на довгостроковий період, тому розробка концепції гомеостазису національної економічної системи не викликає сумнівів. Суть справи – у пошуку нових форм і методів пристосування економічного та політико-правового середовища до сучасних викликів.

Значна залежність банківської системи України від світової фінансової системи зумовила стрімке поширення кризових явищ через її чутливість до коливань процентних ставок, валютних курсів

та додаткових ризиків, пов'язаних із впливом депозитів та капіталу з банківських рахунків.

На думку сучасних учених-економістів, основними ознаками трансформаційних процесів фінансового простору внаслідок глобалізації є:

- посилення концентрації капіталу у світових фінансових центрах;

- постійна інтенсифікація розвитку глобальної мережі Інтернет-торгівлі та розрахунків;

- зростання ринку євровалют;

- розвиток спільного європейського ринку;

- зростання ролі транснаціональних корпорацій;

- зростання глобальної конкуренції на ринку фінансових послуг;

- перетворення традиційної банківської діяльності у бік створення трансформованого та сфокусованого універсального банку на основі появи таких основних сфер (напрямів діяльності), як роздрібний банківський бізнес, обслуговування приватних осіб, оптовий банківський бізнес;

- посилення руху міжнародних капіталів;

- тенденції щодо усунення країнами національних фінансових і торговельних обмежень та ін. [11, с. 81].

Слід зазначити, що за Індексом глобалізації (розрахованим KOF Swiss Economic Institute, Index of Globalization) у 2014 р. наша держава посіла 47-е місце зі 186 країн світу, а це засвідчує про відкритість її економіки і відсутність певних протекціоністських заходів у посткризовий період [7]. Проблеми, які пов'язані із впливом світової фінансової системи на Україну, полягають у високому рівні відкритості її економіки, чутливості до змін на світових фінансових ринках.

Отже, беззаперечним є факт, що в умовах глобалізації відкритість національних економічних систем сприяє посиленню могутності фінансових систем найрозвинутіших країн світу та відносному послабленню фінансово-економічного потенціалу менш розвинутих і слабозрозвинутих країн, формує умови для підпорядкування їхніх інтересів інтересам наймогутніших держав [11, с. 82].

Значний рівень відкритості вітчизняної економіки визначає вагомий вплив зовнішніх чинників на її фінансову стабільність. Важливою проблемою вітчизняної банківської сфери, яка спричинена зовнішніми впливами в умовах загострення конкурентної боротьби на міжнародних фінансових ринках, тенденціями глобалізації та концентрацією банківського капіталу у світі, є виживання банківської системи країни та протидія вимиванню фінансових ресурсів і доходів іноземними банківськими об'єднаннями [8, с. 138].

Можна стверджувати, що участь економік країн у процесі глобалізації має обумовлюватися насамперед економічною доцільністю. Глобалізація не повинна руйнувати національні економіки, а сприяти взаємопроникненню та руху економічних, фінансових і трудових ресурсів.

Існує значний взаємозв'язок та взаємозалежність світової банківської й національної і регіональних систем, свідченням чого є коливання в розвитку світової банківської системи, яка значною мірою реагує на банківську політику розвинених країн – США, держав Єврозою тощо. Підтвердженням цього є посилення концентрації фінансово-промислового капіталу, інтернаціоналізація фінансових ринків, глобалізація фінансових потоків. Так, сукупний обсяг світових фінансових активів на сьогодні уже перевищує 120 трлн. дол. США. Для порівняння: у 1980 р. даний показник становив 12 трлн., у 1993 р. – 53 трлн. дол.

Сьогодні світова фінансова мережа охоплює сотні тисяч транснаціональних і міжнародних фінансово-промислових груп, транснаціональні банки і страхові компанії, ринки цінних паперів, електронні системи банківських розрахунків, як традиційні, так і віртуальні [11, с. 82].

Однією із важливих умов економічного зростання держави та виходу її із фінансово-економічної кризи є виважена політика ефективного розвитку банків, яка ґрунтується на заходах, спрямованих на формування достатнього за обсягами власного капіталу, реструктуризації проблемних активів і реорганізації банків.

За роки свого існування вітчизняна банківська система вже пережила три фінансові кризи, які негативно позначилися на фінансовому стані банківських установ та призвели до порушення фінансової рівноваги в країні. Системні банківські кризи дають можливість окреслити закономірності розповсюдження кризових явищ, характерними особливостями яких визнано: зростання кількості неплатежів, кредитних дефолтів у реальному та фінансовому секторах економіки, у результаті чого сукупний капітал банківської системи скорочується.

Новою тенденцією розвитку світової банківської системи в XXI ст. окремі дослідники вважають віртуалізацію: використання в банках переваг Інтернету для набуття нових можливостей інформаційного обслуговування, проведення трансакцій, поліпшення якості дистрибуції та підвищення лояльності клієнтів в умовах зростаючої конкуренції. При цьому онлайн-операції поділяють на банківські, інвестиційні та торговельні, які виконуються за допомогою Інтернету і мобільного зв'язку [10, с. 173].

За оцінкою С.С. Шумської, основними тенденціями початку кризи були: негативний фіскальний баланс, поточні рахунки в дефіциті, висока інфляція, кредитний бум, миттєве скорочення загальної суми вкладів (в Україні в 2008 р. внутрішнє кредитування економіки банками становило 82,1%) [12]. На сьогодні до цих причин додалися політична криза та проведення антикористичної операції на сході країни.

На думку О.М. Войтенко, на виникнення кризових явищ у вітчизняній банківській системі вплинули: недосконалі внутрішня макроекономічна й зовнішньоекономічна політика, що супроводжується економічним спадом і високим інфляційним тиском на економіку; низька капіталізація банків; тривала некерована кредитна експансія на фоні високих кредитних ризиків; неналежний рівень управління банківськими ризиками і низька якість наявних активів; існування розривів між темпами зростання кредитів і ВВП, активів і зобов'язань; нерівномірний розподіл активів і капіталу між банками різних груп; істотна залежність банків від зовнішніх запозичень на фоні світової кризи ліквідності; недосвідченість банківських менеджерів; банківська паніка, викликана недовірою вкладників до банківських установ, а також банків один до одного, що супроводжувалася масовим вилученням коштів із рахунків і згортанням міжбанківського кредитування; прорахунки у валютній політиці; стрімка девальвація національної валюти; зростання спекулятивних операцій банків на валютному ринку; недосконалі практика стрес-тестування і внутрішнього банківського контролю тощо [5].

Як зазначає О. Дзюблюк, розвитку кризових явищ в економіці України значною мірою спри-

яли чинники, пов'язані з певними структурними диспропорціями національного господарства, котрі й визначили його вразливість як до зовнішніх викликів, так і до несприятливого розвитку подій усередині країни. Серед основних чинників автор виділяє такі: зростання обсягів зовнішнього боргу країни; переважання темпів зростання споживчого кредитування над іншими видами кредитів, використання валютного курсу як головного макроекономічного індикатора, дестабілізація банківської системи країни [6].

Висновки. На сучасному етапі гостро постає потреба в необхідності розробки моделі гомеостазису національної економічної системи, зважаючи на глобалізаційні впливи та динамічні внутрішні процеси. Відповідно, регулятивного втручання вимагають показники, які є передвісниками можливих фінансово-економічних криз. До основних індикаторів, що визначають стан фінансової системи, належать:

- темпи приросту ВВП;
- динаміка розвитку фінансових ринків;
- стан платіжно-розрахункових операцій;
- реальний обмінний курс;

- обсяги імпорту та експорту;
- реальні відсоткові ставки;
- різниця між світовою та внутрішньою відсотковими ставками в реальному виразі;
- інфляція;
- дефлятор ВВП;
- грошовий мультиплікатор;
- банківські депозити в реальному вимірі та у відсотках до ВВП;
- кредити приватному сектору в реальному виразі;
- сукупні іноземні зобов'язання по відношенню до ВВП.

Отже, постійний моніторинг стану національної економіки є одним із найважливіших завдань. Суперечливість процесів економічного розвитку України та кризових явищ указує на необхідність вироблення моделі гомеостазису шляхом удосконалення інноваційного, корпоративного, інвестиційного, податкового та соціального законодавства, а також прийняття відповідних актів, які б забезпечили виконання цих законів. Важливу роль тут відіграє держава як базовий конструктивний елемент.

Список літератури:

1. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України : [монографія] / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. – Харків : Константа, 2006. – 272.
2. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) : [монографія] / С.А. Єрохін. – К. : Світ Знань, 2002. – 528 с.
3. Єрохін С.А. Фінансово-економічний механізм глобалізації / С.А. Єрохін // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 9(63). – С. 151–158.
4. Контурова С.М. Головні чинники і наслідки розвитку економіки України в умовах глобалізації / С.М. Контурова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 12(66). – С. 91–97.
5. Войтенко О.М. Банківські кризи: сутність та особливості прояву / О.М. Войтенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010.
6. Дзюблюк О. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках / О. Дзюблюк // Вісник НБУ. – 2009. – № 5. – С. 20–30.
7. KOF Index of Globalization – Индекс уровня глобализации стран мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/ratings/kof-globalization-index/info>.
8. Лещук В. Банківська система України в умовах глобалізації світової економіки / В. Лещук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 1(13). – С. 136–139.
9. Організаційно-економічні аспекти інноваційного оновлення національного господарства : [монографія] / Наук. ред. М.М. Єрмошенко, С.А. Єрохін. – К. : НАУ, 2008. – 216 с.
10. Пантелєєва Н.М. Тенденції розвитку банківського бізнесу як передумова активізації інноваційної діяльності вітчизняних банків / Н.М. Пантелєєва // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 1(13). – С. 170–177.
11. Хомутенко Л.І. Основні ознаки трансформаційних процесів фінансового простору в умовах глобалізації / Л.І. Хомутенко, Т.П. Гончаренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доп. XIV Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Суми, 27–28 жовтня 2010 р.) : у 2-х т. Т. 2. – Суми : УАБС НБУ, 2011. – С. 81.
12. Шумська С.С. Розвиток світової банківської індустрії та системна криза 2008–2010 років / С.С. Шумська // Економіка та прогнозування. – 2010. – № 4. – С. 39–61.

Штулер І. Ю.

Національная академия управления

ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КРИЗИС И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ГОМЕОСТАЗИС НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ

Резюме

Исследована зависимость банковской системы Украины от мировой финансовой системы. Определено, что в условиях глобализации открытость национальных экономических систем способствует усилению мощи финансовых систем развитых стран мира и относительному ослаблению финансово-экономического потенциала менее развитых и слаборазвитых стран, а также основные индикаторы, определяющие состояние финансовой системы. Доказано, что постоянный мониторинг состояния национальной экономики является одной из важнейших задач. Противоречивость процессов экономического развития Украины и кризисных явлений указывает на необходимость выработки модели гомеостазиса путем совершенствования инновационного, корпоративного, инвестиционного, налогового и социального законодательства, а также принятия соответствующих актов, которые обеспечили бы выполнение этих законов. Важную роль здесь играет государство как базовый конструктивный элемент.

Ключевые слова: экономическая система, равновесие, устойчивость, глобализация, гомеостазис.

Shtuler I. Yu.

National Academy of Management

**FINANCIAL AND ECONOMIC CRISIS AND ITS IMPACT
ON NATIONAL ECONOMIC SYSTEM HOMEOSTASIS**

Summary

In the article the dependence of the banking system of Ukraine from the global financial system is researched. It's determined that in the context of globalization openness of national economic systems contributes to the financial strength of most developed countries and the relative weakening of the financial and economic potential of the less developed and less developed countries. It's defined the main indicators that determine the state of the financial system. It's proved that constant monitoring of the national economy is one of the most important tasks. The contradictory processes of economic Ukrainian development crisis and point to the need for a model of homeostasis by improving innovation, corporate, investment, tax and social legislation and appropriate regulations that would ensure implementation of these laws. An important role is played by the state as a basic building block.

Keywords: economic system, balance, stability, globalization, homeostasis.